

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 150 lei în străinătate pe un an 300 lei

Un vapor atacat de piraiți. — (Vezi explicația în pag. 6).

Socul e gata... pe când și statuia?

de LEONTIN ILIESCU

„Universul”, prin pana unui coleg de redacție, a dojenit cu demnitate pe un „doctoral profesor”, care-și îngăduie necuviința să insulte amintirea unui ales al inteligenței, afirmând că genialul Hașdeu a fost o „nenorocire națională”. Un alt coleg, revoltat, cu drept cuvânt, de atâta împietate, a evocat, în același ziar, în câteva linii opera creatoare a omului superior.

Mentalitatea ciudată a „doctoratului profesor” nu este de cât expresiunea logică a psihologiei de după război.

Tinerimea intelectuală a vremii noastre, pregătită așa cum s'a putut în anii de grele încercări, cu nervii sfărâmați de nesiguranța și sbuciumul actualității, înăspriată sufletește printr'o diudată hipertrofie a eului își inchipue că tot ce s'a făurit până astăzi nu înseamnă nimic; că deabia acum începe opera constructivă a neamului, și că misiunea refacerii și prefacerii sociale e privilegiul ei exclusiv.

De-acî vine pornirea nemăsurat ostilă împotriva a tot ce s'a făcut bun de către precursori. Această tinerime nu vrea să cugete că și alții vor putea spune, ca mămine, același lucru despre cei de azi. Ca mămine, un Hașdeu al zilelor noastre va fi socotit o „nenorocire națională”.

Să sperăm însă că nu ne dat să mergem din rău în mai rău.

S'ar putea spune că socul nerecunoștinții celor de azi față de faptele celor de ieri se ridică cioplit din piatră neagră, pe bulevardul „civilizației” actuale, și întrebarea logică ar fi: pe când și statuia?

Dar aceasta nu se poate. Apele turburate de vântul nefericirilor se vor potoli și apele se vor face limpezi ca lacrima de pe florile dimineții. Necurățiile nu vor mai întuneca întinsul apelor; ei se vor duce la fund, făcând drum deasupra valurilor liniștite mărgăritarilor din adâncuri.

De-abea atunci, pe socul străduințelor obștei se va înălța, în razele de

soare, pe bulevardul civilizației reale, statuia recunoștinții oamenilor cinstind amintirea eroilor.

Dar ca să ajungem la această înțelegere superioară a vieții și a lumii, vor trebui să dispară, ca un vis urât, nesătura, perfidia și lipsa de cultură din sufletele și inteligențele omenesti.

Toate acestea mă fac să cuget la vestitul epitaf al lui Franklin, pe care și-l a făcut singur la etatea de 23 ani, pe când nu era președinte al republicii, ci un modest laborios tipograf.

Franklin a părăsit lumea noastră la vârsta pământească de 84 de ani, lăsând ca pe coloana-i funerară să se sape următoarea inscripție — epitaful conceput la 23 de ani:

„Acî zace,
Hrană viernilor,
trupu' lui

BENIAMIN FRANKLIN
tipograf,

Ca și o carte cu legătura uzată,
Cu foie rupte.

Cuprinsul operii nu e însă pierdut,
după părerea mea.
Ei va să reapară
într'o nouă ediție
revizută și îndreptată
de Autor”.

Câtă adâncime de adevăr în concepția despre viață și lume a lui Franklin, statornic până la sfârșitul vieții pământești!

Dacă tinerimea s'ar gândi că viața noastră e o carte, al cărei cuprins se repetă în numeroase ediții revizute și îndreptate de Autorul tuturor, de sigur, nu s'ar mai găsi pe lume „doctorali profesori” cari să creadă că nimic nu e bun din cele făcute până la ei și că adevărata istorie a civilizației își deschide paginile cu numele lor...

...iar scântea de geniu, care a fost Bogdan Petriceicu Hașdeu, n'ar mai fi privită de unii, din fericire, foarte puțini la număr, drept o „nenorocire națională”.

OCHII CARI VORBESC

Când vezi pe stradă sau aiurea pe cineva, te uiți la el sau la ea indiferent, disprețuitor sau cu drag, după impresie ce-ți face.

Dacă privești cu atenție doi ochi ce se pironesc asupra ta, fiindcă ei vorbesc, atunci alte gânduri vin în minte.

alte sentimente incerci și starea ta sufletească se schimbă.

Ochiul e un ecran sensibil. Ochiul aparțin inimii, ei exprimă sentimente, pasiuni și emoții cu o varietate de nuanțe.

Ochii, ca și spiritul, sunt susceptibili educației. Ei trebuie să fie învățați să privească să discearnă, printr' diferite forme, numai acelea cari sunt

cele mai expresive și cele mai frumoase.

Prin privire începe și se sfârșește iubirea, și tot prin ea se înțeleg mulți oameni. Privirea e primul grai al iubirii.

Ochii unei femei pot să te vrăjească și să te întristeze, adică să-ți exprime dragoste, indiferență, ură, șiretenie sau groază.

Ochii frumoși cari vorbesc, au farmecat pe poeții, au supus pe eroi și au imblânzit pe tirani. Privind ochii cu atenție, înțelegi sufletul.

Privirea poate manifesta o voință de fier, o mare rezistență și poate fi și un indice sigur al unui sfârșit apropiat.

Privirea e o icoană a tristeții sau a bucuriei inimii noastre.

Ochii sunt interpretii inimii, sunt reflexul sănătății și al gândirii, al simțirii și al revoltei. Mai totdeauna ochii oglindesc starea sufletească, inteligența sau ignoranța.

G. Niculescu-Varona

Cântecul ciobanului

Frunzulică de trifoi
Mâi ciobane, dela oi,
Lasă-ți turma, vin' de vale
Trece mândra pe cărare,
Cu cofița într'o mână
Să ia apă din fântână.

Foie verde și-o sipică
Mândruțica-i mititică,
Ochii ei, două safire
Prinde sufletu 'n vrăjire,
Iar obrazii aoi bujori
Când îi vezi, te iau fiori...

S'apoi verde foileană
Vin' la neica, fă, Ileană,
Dă-mi cofița ta din mână
Să fi-o umplu din tântână...
Plata mea nu este mare:
Mi-i dă doar o sărutare!

Foicică floare-albastră
Bădică, dragostea noastră,
De-astă toamnă s'a uscat
Ca frunza de plop brumat;
S'acum sufletul 'mi-e plin
De obidă și greu chin...

Gh. I. Breazu

Abonamentele la Universul Literar, Ziarul Științelor Populare și Veselia fiind cu premii se fac numai pe un an și costă 150 lei fiecare.

CLIPE

*Pe când făptura-ți dulce cu forme răpitoare
Intr'al rubirii templu pășea cu tainic dor,
Cu inima cuprinsă de-o caldă palpitare
In brațele durerii, ca 'ntr'un adânc de mare,
Cădeam amețitor.*

*Pe când in vraja clară și fermecată-a nopții
Mergem tăcuti prin parcuri alături amândoi
Cu dulcile iluzii uitând tristetea sortii.
O viață-adăpostită sub aripile morții
Pătrunsă de nevoi,*

*In clipele-acelea scaldate in lumină
Când tresăreai sfioasă și tristă fără grai,
In clipele-acelea din noaptea opalună,
In liniștea-adâncă sub pomii din grădină
O zână tu-mi păreai.*

*Și te priveam minune! frumoasă, visătoare,
Prin ploaia de lumină a astrului timid
Al nopții, și in mersu-ți de vrajă și splendoare
Simțiam atunci bine, iubirea ta cum moare
In ochiul tău perfid.*

*A fost de-o clipă doru-ți in noaptea călătoare,
Sub blonda zare 'n care zâmbind te-ai arătat
Și nu credeam că ciipa aceasta de 'nșforare,
Imi va lăsa in suflet atâta sbuciumare
Sub cerul instelat.*

N. Anghel-Bacău

tă, cu nimicirea acelor „livezi de vișini” de care suferea și Cehov.

In scrierile in proză, Bunin este de asemenea liric ca și in poezia lui. Multe din bucățile lui in proză ar putea fi transpuse in versuri.

I. A. BUNIN
poet și novelist rus in anii mai tineri.

Ca și in poezie, Bunin și in proză e poetul care știe să sublinieze in natură multe lucruri care scapă privitorilor altora, el poate s'observe cu delicateță și simțire tot ce l'înconjoară și in toate să se arate că numai el există, cu înclinările lui, cu dragostea, cu plictiseala, cu nemulțumirea lui.

Caricatura lui I. A. Bunin după o revistă literară rusească care apare la Paris și arată pe poet îmbătrânit.

Cu greu poți scoate din povestirile lui lucruri care ar putea fi spuse de o a treia persoană. In general, Bunin povestește despre el. E scriitorul cel mai egocentrist.

Și totuși egocentrismul lui este atrăgător, impresionant. Dacă veți citi cinci sau zece povestiri ale lui veți înțelege imediat de ce reușește să

Scriitorii mari ruși

Ivan Bunin

Ca să fie cunoscut și în acasă scriitorului rus Ivan Bunin — căci astăzi se vorbește de el și la noi — i-a trebuit tot atât de mult timp cât i-a trebuit ca să devină cunoscut și în Rusia.

„Incel și greu și-a creat reputația lui Bunin”, spune de el criticul rus Ismailov. El a avut soarta miniaturistilor. Un tablou enorm strigă atrage privitorii chiar in lipsa de calități interne, impresionează prin mărimea lui. Miniatura o observă la început numai amatorul și apoi mulțimea.

Atât in poezia lui, căci Ivan Bunin este și un mare poet rus, cât și in proza lui, el a fost asemănat cu Turghenef și Cehov. Și asemănarea nu este numai in formele externe ale expunerii dar și in aceeași tristete și durere după pierderea unei vieți trecute.

Există o categorie de oameni in sufletul cărora trăește un fel de farmec pentru trecut, o tendință spre tot ce a fost, o satisfacție pentru ce trece și se duce. Pentru ca s'apartii unei atari categorii nu trebuie să fii bătrân. Și Turghenef și Cehov erau încă tineri

când se tânguiau pe ruinele „Cuiburilor de nobili” și regretau... „Livezile de vișini” ale vechilor nobili ruși, Bunin, de tânăr a fost și el reprezentantul tipic al acestei categorii de oameni pentru care cea mai mare plăcere a vieții constă in nostalgia liniștită după ceea ce a fost și nu se va înapoi.

„Deschideți ori ce volum, din versurile lui Bunin și in toate veți întâlni poezia toamnei prea curând venite cum o caracterizează Ismailov, nostalgia aceasta a poetului după cea ce a murit sau are să moară, și regretele lui după o bătrânețe prematură.

Dar Bunin nu se lamentează asupra acestor păcate vechi și care nu pot fi răscumpărate. Nu, cea ce îl caracterizează este sentimentul lui de liniște și de pace. Totul a trecut, nimic nu se va înapoi. Doar natura in fata acestui tot ce se duce și moare lucrește cu o eternă frumusețe și numai ea îl liniștește pe Bunin.

In acest domeniu el este cel dintâi între egali. El este creat pentru lirica această de toamnă, cum o numește Ismailov, această împăcare cu tot ce este rău in viață: cu moartea, cu pierderea unui prieten, cu moartea unei femei iubite, cu distrugerea vieții de altă da-

fie așa de comunicativ.

Tot secretul creației lui este în amănunte și acea migăloasă și filigranică muncă, în acea desemnare cu peniță fină, cu acvarela delicată, care îl face un miniaturist în literatură.

În povestirile sale Bunin se apropie mult de Cehov. Îl apropie de acest mare maestru concentrația identică a lor despre romantism, despre supunerea liniștii în fața soartei care le dă pentru azi liniștea după cum mâine le va da nenorocirea și aceea înțelepciune filozofică, ce îndeamnă să primești fericirea fără extaz, fără patetism, cu conștiința că fericirea s'obține dintr-o greșală.

De aceea este natural că lui Bunin ca și lui Cehov le sunt apropiate psihologiile acelor care au pierdut pe iubita lor, care s'au cerfat între ei, s'au desprins și sunt în căutare de ceva nou sau se zbat în bănueli și îndoieli. De aceea foarte rar și Cehov și Bunin se amescă la fericire și ocolesc bucurii pline de lumină.

Azi când viața este atât de grea, când deziluziile de orice ordin sufletești sunt așa de zdrobitoare scrierile lui sunt foarte căutate nu numai de nenorociții ruși care au pierdut totu', dar și chiar de reprezentanții altor popoare care trăiesc de asemenea o viață de zbucium și de deziluzii.

Poate de aceea Bunin a devenit popular și în Europa și chiar la noi, unde este mai mult cunoscut lumii cehilore prin traduceri în franceză, nefiind de cât foarte puțin tradus în românește.

Dr. I. D.

SONET

*Murinde crizanteme și verbine,
Prizomiere paide în glastre
Inaurerează sufletele noastre,
Cu agonia lor de eroine...*

*E toamnă și sunt toruși zări
albastre
Și'n zări iutrezăresc în linii line:
Cocori rătăcitori ce vin spre mine
Sau înspre alte zări cu alte aște?*

*Suspina toamna'n flaute de trestii
Melancolia mării se revarsă
In ochi de marinar cu buza arsă.*

*De sărutarea ultimă-a nevestii...
Și'n portul cu banale cafenele,
Corăbiile gem în lanțuri grele...*

Toma Rădulescu

BETHOVEN

Cu prilejul tabloului simbolic al lui G. Temple

Fiecare cunoscător al muzicii lui Bethoven va înțelege tabloul pictorului G. Temple pe care îl reproducem

timile suprapământesti, sufletele eroice ale inimilor, omenesti umbra eroilor, — într'un cuvânt toate acele elemente ale muzicii lui Bethoven sunt compuse admirabil de pictor în tabloul lui simbolic.

De asemeni e foarte reușit și por-

Bethoven — tablou de G. Temple

în „Universul Literar”. În acest tablou sunt reprezentate în figuri ceea ce Bethoven a exprimat în sonatele și simfoniile sale în sunete: frumusețea îngerilor, zborul puternic al aripilor lor argintate spre cer, dominând înăl-

țrețul lui Bethoven, cu privirea lui concentrată și închisă în el însuși și pecetea durerei adânci care se vede în fața lui.

I. D.

O execuție

„Măine dimineață la ora zece vom asista la execuția unui trădător zis Leonte. Căutați să vă înfățișați publicului în așa fel ca nimeni să nu poată spune că ținuta elevilor Școlii Militare de infanterie lasă ceva de dorit!”, rosti căpitanul Teișan, comandantul nostru de companie.

„V'am vorbit în orele de educație militară, pe lângă altele, și despre pedepsele ce și le atrag prin sentințele Curții Martiale acei nemernici cari, corupți de banii dușmanilor noștri se pun în secret în serviciul lor spionându-ne și dându-le diferite planuri și informațiuni despre operațiunile armatei noastre. Măine veți avea ocazie să vedeți consecințele unei astfel de conduite.

„După amiază serviciul este suspendat, pentruca să vă curățați cât

se poate de bine armele, hainele și să vă faceți toaleta bărbii.

„Ne-am înțeles, băeți?”

„Da, domnule căpitan!” răspundem toți în cor.

„Acum, la lucru!”

Câte-va minute după aceea pluton după pluton cântând străbătea, la distanță de vre-o douăzeci de pași unul de altul grădina școlii normale din Iași, spre a se îndrepta spre platoul de exerciții dela Copou.

Lungi ni s'au părut orele cari s'au scurs în ziua aceia. Simțeam cloțind în noi ceva necunoscut care aci ne îngrozia aci ne făcea să ne bucurăm că vom sfida cu privirile noastre pe acela care trebuie că-și va fi socotit minulele ce-l despart de clipa ispășirii faptelor sale.

Dar ora ispășirii se apropie de tine nemernicule care ți-a plăcut să te numești fiul acestei țări, să te răsfieți în bunurile cu care ea a fost atât de darnică cu tine, pentru ca atunci când

toți din jurul tău au sărit să goniască norul cel negru ce s'a ivit la orizontul ei, tu, drept recunoștință ai întins cupa cu otravă acelor care ți-au fost atât de binevoitori.

Ași fi vrut să fiu de față când zăvoarele celulei tale vor fi scârțâit înfiorător și când omul justiției va fi intrat la tine pentru a te anunța că după câte-va ore leșul tău va fi aruncat cu scârbă să putrezească în întunecimea unei gropi ce o vei vedea-o făcută pe vre-un maidan unde nimic să nu arate rarilor trecători de mai târziu că locul acesta a fost spurcat cu sângele tău! Ași vrea să privesc atunci în ochii tăi ca să citesc în ei și pe fața ta durerea ce te va cuprinde la auzul grozavei sentințe și, decă renunșarea îți va fi umezit ochii de lacrimi eu să-ți strig că pentru ticăloși ca tine nu există milă și că lacrimile tale sunt blestamate să ardă pământul pe care cad și, întemai precum cinstea nu s'a putut naște în sufletul tău, tot așa un fir de iarbă să nu mai crească pe urma pașilor tăi.

A asistat multă lume la execuție. Era o zi frumoasă de Martie. Pe cerul aproape senin soarele se înălța majestos, mai întâi roșiatic, iar apoi devenind din ce în ce mai auru.

Noroiul provenit din topirea zăpezii se uscaseră aproape în întregime. Ici colo doar câte o mică bănușă de lăptos de departe dealungul șoselei.

Nimic nu părea că arăta că în această zi o să se petreacă ceva neobișnuit.

Locul de execuție a fost ales în valea din dosul cazarmilor de la Copou.

Publicul care fusese înștiințat din ajun, curios să asiste la o astfel de scenă emoționantă, pe care, dacă nu ar fi fost războiul nu ar fi avut nici odată ocazia s'o vadă, se grăbise să se adune din dinăceată privind în tăcere, de acolo de unde câmpul începe să se coboare, stâlpul gros de lemn înfipt în fața gropii făcută jos în vale la o distanță de vre-o sută de pași. Ordinea era ținută de armata locală care s'a înșirat sus dealungul străzii Sărării.

Școlile militare de infanterie și de artilerie, s'au înșirat la cele două flanduri perpendicular în jos spre vale, formând astfel un careu al cărui fund era lăsat deschis, pentru ca gloanțele trimise în țintă de către plutonul de execuție format din buni ochitori și așezat la douăzeci de pași în fața stâlpului, să aibă câmp liber de trecere.

Noi formam latura stângă, iar școala de artilerie pe cea dreaptă.

Deodată un murmur se auzi în jurul nostru. Sus se observă o mișcare generală. Privirile tuturor se îndreptară către locul unde se auzise oprindu-se niște vehicule, și după puțin timp văzurăm lumea făcând loc unui grup în mijlocul căruia observarăm

Monumente din Italia

SPOLETO. — Catedrala (sec. XII-lea).

pe un tânăr de statura mijlocie și purtând un frumos costum militar. Palid la față și cu privirea mai mult în pământ, pășia încet, ca să nu se împiedice de lanțul de frânghie care era legat de picicarele sale.

Când zări groapa și stâlpul de care avea să fie legat, se uită lung într'acolo, apoi se scutură îngrozit, închise o clipă ochii și-și aruncă în urmă privirile în jurul său, dar nu întâlni nici una care să pară a-i da o mângâiere. Un preot bătrân stând lângă el bolborosia o rugăciune spunându-i să aibă curaj. O comandă răsună puternic în văzduh:

„Pe batalioane, pentru onor arm!”

Comandanții de companii repetară comanda unităților lor, și elevii școlilor militare împreună cu trupa dădură onorul. Fășăitul săbiilor scoase atrase mai mult atenția condamnatului, care privi împrejurul său luând

ținută unui șef ce primește salutul unității sale.

Toată lumea de față simți că trăește acum niște clipe grozave.

Se citi verdictul prin care acuzatul era condamnat la moarte în numele țării și al M. S. Regele Ferdinand I.

În timp ce grefierul citea sentința, tânărul făcuse eforturi mari să pară cât se poate de liniștit.

După ce spuse că este nevinovat, prinț binecuvântarea preotului, îi sărută mâna și, condus de câțiva militari cari îl înconjurau, de preot și de grefier, el începu să coboare încet spre groapă.

După câțiva pași se opri și aruncă cât colo căciula sa cea fină cu fundul lat, precum și tot ce avea prin buzunare.

Privindu-l cu atenție ai fi observat ușor că e mai mult mort decât viu.

Când trecu pe lângă cei care urmau

să execute verdictul, îi măsură cu o privire îngrozitoare, apoi apropiindu-se de groapă privi totul cu atenție în jurul său, își aruncă după ei dolmanul cel scurt și după ce scrisese în registrul grefierului că lasă suma de o mie lei unei tinere, fu condus lângă stâlp și legat strâns cu o frânghie încolăcită peste picioare și peste brațe.

Nu se lasă se fie legat la ochi.

Și în timp ce acei cari îl conduseseră până aici se retrăgeau în sus cu pași repezi, el, sperând să capete îndurare dela imensul public care, emoționat aștepta să audă sgomotul de salvă, își adună toate puterile și strigă cât putu mai tare că moare cu conștiință împăcată că nu e vinovat de faptele de care e acuzat și că atunci când justiția va recunoaște greșala făcută, va fi prea târziu.

„Mor nevinovat, mor nevinovat!” fură ultimele sale cuvinte pronunțate cu deznădejde văzând tăcerea sinistă cu care îi răspundeau cei cărora li se adresase.

Un foc de sără despică aerul și în timp ce condamnatul tresări puternic străpuns de gloanțe, în depărtare se pierdea ecoul șterăturilor, ai cărorva gloanțe cari trimisesse, desigur, de câțiva soldați mai slabi de inger ocoliseră înadins ținta.

Urmă imediat a doua salvă.

În această clipă brațele executatului se săltară în sus dela coate, capul îi se lăsă în jos, picioarele îi se frânseră dela genunchi și tot corpul alunecă în jos de-alungul stâlpului, făcându-l să apară roșu de sânge și ciuruș, deasupra cadavrelor ghemuite la pământ.

Medicul constatând moartea fu scutit de a-i da în lampă ultima lovitură de grație.

Doi soldați îl deslegară dela stâlp, îl așezară pe o largă de lemn și după ce-l aruncaseră în groapă, rostozoliră pământ peste el.

Ce-a urmat nu mai știu bine. Ia prânz nu am mai avut de ioc poftă de mâncare, iar peste noapte mi s'a părut că-l aud strigând răgușit:

„Mor nevinovat, mor nevinovat!”

Prof. C-tin V. Vișoianu

Universul Literar

Cuponul Nr. 15

Strângeți complet aceste cupoane și veți lua parte la premiile „Universului” printre cari și **3 CASE**.
Tragerea în primăvară

Cronica medalistică

de C. A. ORĂȘIANU

1840. Medalia Oștirea Moldovei

Această medalie este făcută dintr-o compoziție de plumb cu zinc. Pare a fi o probă. Are 34 mm. diametru și are toartă.

După cum se vede pe avers are numai steaua Moldovei fără nici o legendă, iar pe revers are scrisă transversal

cu litere cirilice legenda; *Oștirea Moldovei* și dedesubt anul 1840. Literele cu care e scrisă legenda sunt de alamă și par a fi îngropate în masa metalului din care e făcută medalia.

Cei cari mai au un asemenea exemplar am dori să ne comunice.

1840. Medalia Principelui Mihail Sturdza

Prințul Mihail Sturdza a făcut în onoare din Moldova mai multe așezăminte necesare ca spitale, orfelinăte, lucrări edilitare etc.

Conform obiceiului; asemenea ocazii imprimat dela ruși și austriaci, s'au bătut medalii comemorative în aur, aramă și plumb de 52 mm. diametru.

Avers: Capul principelui cu barbă a

vând profilul în dreapta, inscripție circulară în latinește MICHAEL STURDZA PRINCEPS MOLDAVIE * 1840 *
Revers: Emblema principiară cu coroană, așezată pe trofee militare, steaguri, tunuri, etc. — inscripție circulară. FONDATOR UTILIUM PATRIE INSTITUTORUM * IASSIIS *

În traducere: Fundatorul instituțiilor folositoare Patriei.

Un vapor atacat de pirați

(Vezi ilustrația din pag. 1-a)

Un vapor englez transportând niște turști naviga încet pe marea Chinei, când deodată niște indigeni, cari se aflau pe bordul lui, ca pasageri, se năpustiră asupra călătorilor și a personalului vaporului. Mulțumită armelor pe cari le aveau asupra lor pirații se făcură stăpâni pe vapor.

După ce jefuiră pe pasageri, au mai luat și o sumă de 2 milioane dolari care se afla în cabina comandantului vaporului.

Pe urmă, după trei zile de chefuri, sub ochii prizonierilor bandiții au constrâns echipajul să-l debarce într'un loc pustiu al coastei unde au dispărut.

1842. Medalia medicilor din Moldova lui Mihail Sturdza

Principele Mihail Sturdza care cutreerese occidentul s'a gândit că spitalele ce la călăt. au nevoie de medici pricepuți, de aceea a adus câțiva din străinătate.

În amintirea acestui eveniment s'au bătut medaliile de aur, argint și aramă de 48 mm. diametru.

Avers: Capul domnitorului cu barbă având profilul spre stânga. Dede subț cu litere mici numele gravurii

C. VOIGT. Pe margine legenda MICHAEL GR. STURDZA PRINC. MOLDAVIAE (Mihail Gr. Sturdza domnitorul Moldovei).

Revers: Zeița Hygieia. Dede subț pe două rânduri A MEDICIS MOLDAVIAE MDCCCXLII și inscripție circulară: XXI MILIA SANATORUM TIBI SOTERIA FERUNT (21 mii de sănătoși îți doresc însănătoșirea).

(Va urma)

Honoré de Balzac

GOBSECK

Traducere de Const. A. I. Ghica

— Urmare —

Vorbea încet, avea o voce dulceagă și nu se mânia niciodată. Vârsta lui era o problemă: n'ai fi putut să spui dacă îmbătrânise fără de vreme sau dacă își crutase tinerețea ca să-i siurjească întotdeauna. Potul era jerpelit și curat în oalaia lui care, dela postavul verde al biroului până la cearceaful patului, semăna cu sanctuarele acelea ale fetelor bătrâne ocupate toată ziua să-și frece și să-și ștergă mobilele de praf. Iarna, tăciunii din vatra odăiei, îngropați sub o movilă de cenuse, fumegau încet fără flacără. Activitatea lui, de când se scula până ce-l apucau seara accesesele de tuse, era regulată ca un ceasornic. Ai fi zis că e un „om-mașină” pe care somnul îl remontă. Dacă atingea cu degetul un gândăcel care se plimbă pe o foaie de hârtie, el se oprește și face pe mortul; tot așa omul acesta se oprea în toată vorbirea și făcea când trecea o trăsură, ca să nu ridice glasul. Asemenea lui Fontenelle, el își economisea suflul vital și concentra în persoana lui toate sentimentele omenești. În felul acesta, viața lui se scurgea fără să facă mai mult zgomot ca nisipul unui ceasornic antic.

Uneori victimele lui strigau, se infuriau, apoi o mare tăcere se lăsa ca într-o bucătărie în care se taie o

rață. Spre seară omul-polită se schimba într'un om-ca tot oamant, iar înima lui de piatră se transformă într'o inimă omenească.

Dacă era mulțumit de ziua lui, își freca mâinile și o abureală ușoară de vesche îi îndulcea sbărciturile feței. În sfârșit, în accesesele cele mai mari de bucurie, nu vorbira de cât tot în monosilabe.

Acesta era omul pe care întâmplarea mi-l dăduse ca vecin în casute din strada de Grés, unde locuiam când nu eram de cât un biet secretar de avocat și când nu terminasem încă anul al treilea de drept. Casa asta, fără curte e umedă și întunecoasă. Apartamentele nu sunt luminate de cât dinspre stradă. Împărțirea clădirii în camere de mărime egală, printre cari străbătea un coridor lung și întunecos, îți spunea imediat că altă dată casa făcuse parte dintr'o mănăstire.

Casa și vecinul meu semănau ca două picături de apă. Singura faptură omenească cu care comunica, eram eu; venea să-mi ceară foc, să-mi împrumute o carte, un ziar, și seara îmi dădea voce să intru în chiliea lui, unde înfăziam cu vorba când era bine dispus. Semnele acestea de încredere era fructul unei vecinătăți de patru ani și ale victorie mele cumpătate care, din lipsă de bani, semăna mult cu a lui. Avea el părinți, prieteni? Era bogat sau sărac? Nimeni n'ar fi știut ce să răspundă. Nu l-am văzut nici odată cu bani la dânsul. De sigur că înțată averea lui era închisă în beciurile Băncei. El însuși își încasa polițele, alergând dela un capăt la altul al

Parisului, iute ca un cerb. De altfel era un adevărat martir al prudenței. Într'o zi, din întâmplare, avea aur la dânsul. Un napoleon, cine știe cum alunecă și îi căzu din buzunar. Un chirias, care tocmai urca scările în urma, lui ridică moneda de jos și i-o întinse. — Nu-i a mea, răspuse el făcând pe miratul. Aur și la mine! Așa trăi eu cum trăiesc dacă ași fi bogat.

Dimineața el singur își făcea cafeaua într'o mașină de tinichea așezată în colțul cel mai întunecos al vetei; un birtaș îi aducea un fel de mâncare la prânz. La un ceas anumit, nevasta portarului se suia să-i derețice prin odăie. Însfârșit printr'o ciudățenie pe care Sterne ar fi numit-o predestinare, pe omul acesta îl chema Gobseck. Numai mai târziu, când m'am ocupat de afacerile lui, am aflat că în vremea în care ne cunoscuserăm avea 76 de ani. Se născuse cam pe la 1740. În mahalalele Anversului, dintr'o evreică și un olandez și numele lui adevărat era Jean-Esther Van Gobseck. Vaduceți aminte ce zgomot a făcut pe vremuri la Paris asasinarea unei femei numite frumoasa Olandeză? Când întâmplător i-am vorbit odată de afacerea asta, fostul meu vecin îmi spuse fără să arate cel mai mic interes sau oare mai ușoară surpriză: — E o nepoată a mea. Acestea au fost singurele vorbe pe cari i le-a simuls vestea morții unicei lui moștenitoare. Din dezbaterile procesului am aflat că frumoasa olandeză se numea în adevăr Sara Van Gobseck. Întrebându-l cum se făcea că nepoata lui după soră îi purta numele, el îmi răspunse surzând: — În familia noastră femeile nu s'au măritat nici odată. Omul acesta nu văzuse pe nici una din femeile familiei lui, care îl precedaseră patru generații de-a rândul. Își ura moștenitorii și nu putea să conceapă măcar că averea lui ar fi pu-

Poșta Redacției

D. Eugeniu Murea, Galați. — Dvs ne salutați:

Vă asaltez merou cu rânduri,
Cu cele mai banale gânduri,
Adesea, poate, fără șic,
Dar știu că nu spuneți nimic,
Căci poezia e la modă
Și tot românul astăzi scrie
Înferbântat sau din... prostie.
De-aceia, astăzi iarăși viu
Și vă trimit o salutare
Cât roata soarelui de mare,
Și vă promit... c'am să mai scriu.

La care noi vă răspundem:

Mas asaltează-ne cu alte
Înferbânteli, dar m-i... inalte,
Căci le primim cu bucurie
Când nu sunt scrise din... prostie.

O ușurare

Comparație

DOCTORUL. — Nu te ai simțit mai ușurat după pleca-
ea mea?

-- Ba da doctore... cu vreo trei sute lei.

— Mi s'a spus că pânzele mele sunt fără valoare.

-- Ei, ce are aface... și tablo urile lui Grigorescu n'au pret...

tut fi stăpânită și de alții afară de dânsul, chiar după moarte.

De la vârsta de zece ani mama lui îl angajase ca ucenic de marinar pe o corabie care pleca în posesiunile olandeze din Indiile mari, unde a fost de toate aproape douăzeci de ani de zile. Pe fruntea lui galbenă brazdale mari și adânci purtau parcă lăinele unor evenimente groaznice, ale unor spaima neașteptate, de întâmplări nesperate, de aventuri romantice, de bucurii nesfârșite: foame îndurată, iubire nesocotită, avere compromisă, pierdută, regăsită, viața de multe ori în primejdie și mântuită poate prin una din acele hotărâri sălbatice, cari nu găsesc o scuză decât în nevoia apărării. Cunoscuse pe domnul de Ker-garuet, pe domnul d'EEstaing, pe lordul Cornwallis, pe lordul Hastings, pe tatăl lui Tippto-Saeb și pe Tippto-Saebb el însuși. Savoiaardul acesta, care servise pe Madhadji-Sindiah, regele din Delhy, și contribuisese atât de mult la întemeierea puterii Mahratiilor, avusese afaceri cu dânsul. Fusese în strânse legături cu Victor Hugues și cu mai mulți corsari vestiți, căci locuise vreme îndelungată la Saint-Thomas. Atât de mult căutase să facă avere cu ori ce preț, încât încercase să descopere comorile tribului aceleuia de sălbatici atât de renumiți în impre-

jurimite Brienos-Ayresului. În slârșit luase parte la aproape toate evenimentele războiului pentru independența Americii. Dar când vorbea de India sau de America, ceea ce nu i se întâmpla cu nimeni și cu mine foarte rar, părea că face o indiscreție și că avea remușcări. Dacă sentimentele omenesti, tăcătoarea sociabilitate sunt o religie, el putea fi privit ca ateu. Cu toate că mi-i pusesem în gând să l studiez de aproape, trebuie să mărturisesc, spre rușinea mea, că până în ultimul moment inima lui mi-a rămas o lamă nepătrunsă.

M-am întrebat adesea de ce sex putea să fie. Dacă toți cămătarii vor fi se mânănd cu dânsul, atunci cred că sunt de genul neutru. Rămăsese el oare credincios religiei mamei lui și privea pe creștini ca pe o pradă? Se făcuse catolic, mahometan, brahman sau luteran? N'am aflat niciodată cari îi erau credințele.

Într'o seară am intrat în odaia omului acesta, schimbat în aur, și căruia, victimele lui pe cari el le hotezase clienți, îi spuneau în ironie sau în batjocură, „tata Gobsek“. L'am găsit stând într'un jilț nemișcat, ca o statuă, cu ochii pironiți în golul cămînului, parcă ar fi reoțit borderourile lui de scompt. O lampă pe jumătate stinsă, al cărei picior fusese odată verde, îl

învăluia într'o pâlpăire de lumină, care departe de a-i colora fața, o făcea să apară și mai galbenă. Mă privi în tăcere și-mi arătă scaunul care m'aștepta.

(Va urma)

Crème Simon

CREMA SIMON

Această cremă igienică și binefăcătoare albește și înmoale pielea dându-i o mătășenie și o catifelare fără pereche. Ea conservă femeii frumusețea și tărăzimea tinereții.

CREMA SIMON

face să dispară toate micile alterări ale epidermei: crăpături, degerături, roșeață, păriri, etc. Crema trebuie totuși pe pielea încă umedă.

Putra și Săpuză
Alina

„UNIVERSUL LITERAR“

PREMIILE FILATELICE

Pe luna Martie 1925

CUPON No. 3